

Othello, Declan Donnellan și arta teatrului

Regizorul britanic Declan Donnellan a montat, în ianuarie trecut, o excelentă *Noapte a regilor* cu actori ruși, la Théâtre des Gémmeaux din Sceaux. Cu *Othello*, în versiune originală de data aceasta, el a revenit, până pe 10 aprilie, în regiunea pariziană, la Odéon-Ateliers Berthier, după ce a trecut pe la Théâtre du Nord din Turcoing.

Donnellan mărturisește a fi făcut un *coup de foudre* pentru actorul de culoare Nonso Anozie, în jurul căruia și-a cristalizat proiectul. Scenografia, semnată împreună cu complicele său dintotdeauna, Nick Ormerod, se dorește lizibilă, epurată, solară, fără a sacrifica nimic din ceea ce reprezintă prima responsabilitate a regizorului, în opinia lui Donnellan: a face actorii să joace. Britanicul mărturisește că detestă lucrul la masă, mijloc de a obține „o cunoaștere până la sațietate” a textului, de fapt doar un obstacol în plus. Dimpotrivă, îl interesează contactul direct cu spațiul, iar în acest spațiu, cu corpul actorului, interpretul trebuind să vină la repetiție, încă din prima zi, cu textul în cap și nu sub ochi. Această exigență își găsește prelungirea, în mod natural, în procesul de învățământ. Cartea sa, *Actorul și ținta*, inițiată acum paisprezece ani, dar terminată în urmă cu trei ani, și publicată în rusește la prima ediție, tocmai a apărut în Franța, la Éditions de l'Entretemps. Donnellan explică aici felul în care concepe și face să survină pe scenă „prezența”. El evocă drept referință absolută privirea nou-născutului care îi conferă celui care îl privește această „prezență”: copilul se află atunci la stadiul unei conștiințe care nu este conștientă, încă, de ea-însăși. Firul roșu al muncii sale – cu și despre jocul actorului – constă în „desprinderea de sine”, condiție primă și necesară pentru a regăsi această calitate a „prezenței”.

Atunci când Donnellan vorbește despre „desprindere”, el nu o înțelege în sensul actorului lucid, „inteligent” al lui Diderot, ci se apropie mai mult de Grotowski: „interioritatea” se revelează prin adevărul corpului și al scriiturii emoționale înscrise în el. Pentru Donnellan, totul se situează în exteriorul actorului. Intenția în cuvânt și în mișcare stă în centrul jocului. Totul se găsește în această polaritate unică a actorului spre ținta care anulează eul. El iluminează ținta (scopul) care, acționând, iluminează, la rândul său, eul (și jocul), așa încât acesta trăiește și strălucește prin prezență. Se simte influența lui Bachelard. „Nu ceea ce sunt, ci ceea ce văd”, aceasta ar fi deviza actorului pentru regizorul britanic, care mai spune că „istoria îl creează pe cel care o povestește”. Într-adevăr, *Cidul* său, la Avignon, sau *Cum vă place* sunt încă vii în amintirea spectatorilor francezi.

Traducerea și adaptarea: Andreea DUMITRU

Volksbühne face „Standardul ideal”

MC 93 – Maison de la Culture de la Seine – Saint-Denis (Bobigny), a găzduit, între 11 martie și 16 aprilie, prima ediție a unui nou festival internațional de teatru, *Standardul ideal*, care se dorește o confruntare a punctelor de vedere, „priviri intime asupra unei Istории colective”, după spusele directorului Patrick Sommer.

Piese de rezistență ale ediției au fost cele mai recente producții ale reputaților regizori Frank Castorf și Christoph Marthaler, „pescuite” de pe scena celebrei Volksbühne (creată în 1914). Festivalul a reunit, însă, și alți artiști pe care instaurarea pieței ca ordine planetară nu i-a convins, regizori de seamă, pentru care Istoria nu reprezintă un capitol încheiat, precum Arpad Schilling și compania sa, „Krétakör”, din Budapesta, care au prezentat *Leonce și Lena* de Georg Büchner și *Liliom* de Ferenc Molnar.

Frank Castorf a preluat direcția lui Volksbühne în 1992, promițând că, în trei ani, sala va fi ori moartă, ori celebră. Astăzi, acest produs pur al Estului, născut în 1951, hrănit cu Marx, Hegel și Rolling Stones face din teatrul care tronează în Piața Rosa Luxemburg, scena cea mai populară și mai contestată a noii Germanii. Aici, unde un bilet costă între 6 și 21 Euro, se pot vedea creații de toate genurile, filme, DJ la modă, dar și piese de repertoriu.

În Festivalul *Standardul ideal*, publicul s-a înghesuit să vadă ultima creație a lui Castorf, *Forever Young*, adaptare liberă după *Dulcea pasăre a tinereții* de Tennessee Williams. Castorf transpune povestea din sudul Statelor Unite despre starleta ofilită și tânărul ei gigolo în decorul tropical al unei plaje pentru turiști bogați. Miturile frumuseții pe ducă, tensiunile rasiale, puterea banilor și contradicțiile Americii sunt mărunțite în stil propriu. Pentru a sublinia cu cruzime narcisismul unei lumi în care fiecare individ joacă un rol, Castorf folosește camera video, urmărind corpurile și mimicile în gros-plan, pe un ecran uriaș, actorii interpellându-se de multe ori pe numele proprii.

Un alt obșnuit al laboratorului în permanentă ebuliție care este Volksbühne, Christoph Marthaler, directorul Schauspielhaus din Zürich, a triumfat cu o seară înainte cu *Cele zece porunci*. Ultima piesă a lui Raffaele Viviani, scrisă în plină perioadă fascistă, este jucată într-un decor napoleonian decadent, dominat de o veche firmă luminoasă din fostul Berlin de Est. Regizorul afirmă: „Teatrul meu este făcut din sunete, din voci, din cântece – mereu voios și nostalgic, festiv și melancolic în egală măsură”.

După spectacol, publicul *Standardului ideal* l-a aclamat și pe marele actor al Volksbühne, Martin Wuttke, care a trecut, de la o seară la alta, de la rolul major din *Forever Young* la mai multe apariții în *Cele zece porunci*.

După „Théâtres, le magazine”,
nr. 13 (martie-aprilie)

Traducerea și adaptarea:

Andreea DUMITRU

Cristoph MARTHALER